

Nom/Cognom	Vicente Adelantado García
Títol	<i>Vicente Adelantado, fent poble</i>
Categories	Festes, guerra civil, postguerra, riuada, treball
Data de naixement	Divendres 11 de setembre de 1936
Data i lloc de l'entrevista	Dimecres 25 de maig de 2022, local de les Festes del Cristo de Natzaret
Equip entrevistador	Etnograma (Nelo Vilar, Laura Yustas)
Enllaç	https://youtu.be/QGJOvjGV-a8
Extracte	https://youtu.be/nCh5Hh00w9M

Ens havien parlat molt de Vicente Adelantado, florista de Natzaret, un home cordial i graciós, qualitats de què fa gala en esta entrevista en la que ens conta vivències, peripècies i anècdotes precioses per al nostre barri, de les que definixen el seu caràcter viu i popular. Vicente ha tingut durant tota la seua vida una gran capacitat per a mamprendre projectes col·lectius tan significatius per a Natzaret com l'Hermandad i les Festes del Cristo de Natzaret (sixanta anys d'història!) o les Creus de maig (cinquanta d'exercici ininterromput!). De totes estes experiències ha deixat ja llavor, i el felicitem per això. Però parla també de la vida que ell ha conegut al barri: la guerra, la riuada, l'activitat al barri dels Tranviersos, i tantes altres coses que des d'ara esdevenen patrimoni oral de natzarenes i natzarens.

Agraïm a Vicente la generositat i la confiança que va depositar en nosaltres, que va donar com a fruit estes precioses històries que aporten un sentit tan popular com profund a la nostra comunitat.

Sinopsi

Vicente Adelantado (1936), conegut per regentar l'única floristeria de Natzaret, és també el promotor de la Hermandad del Cristo de Natzaret, patró del barri, de les seues festes o de les Creus de maig, que tradicionalment s'emporten premis en la ciutat de València. Amb ell parlem de tot açò, però també d'altres fites de la seua vida, com la Guerra civil, la riuada del 57 o en general de les festes del barri, començant per aquelles famoses dels tranviaris.

Transcripció

El primer any, que vaig fer la primera creu va ser en l'any 72. I no hem parat, ni en l'epidèmia. Que no la férem com ara però férem la creu de verd i de flors de la muntanya, de l'horta... I la plantàrem ahí. La férem ací dins i la traguérem. Que no tinc foto jo ara d'ella.

Mosatros tenim fotos de la de l'any passat? O la d'enguany!

Una que hi haven tres creus? D'enguany. Mira, ahí tens... ixes són les que anaven al costat. Però l'atra, la gran, està ahí tombà que és la que anava tota de flors.

Tenim ahí fotos. Pues Vicente, moltes gràcies per accedir a açò que entenc que és un romanç [risses].

Ai, pues un romanç... la vida se compon de tot!

Bueno, tu eres de Natzaret... pura sangre, vamos, digam...

Sí, com els bous.

Els teus pares ja eren de Natzaret?

No.

I saps d'on venien?

Ma mare nasqué en Alginet, que allí crec que no me queda ja ningú. Ah, i mon pare un atra història [risses]: mon pare de Cuba! M'auelo se n'anà en la guerra de Cuba, se casà amb una cubana, tingué tres fills, dos xiques i un xic, les xiques se quedaren amb unes ties meues d'allí i mon pare se'n vingué amb son pare.

Pues tindràs família en Cuba, tamé! [risses]

Jo què sé!, jo no tinc a ningú! [risses] Aixina és que jo haguera pogut nàixer negret o moret o cubanet.

Perfectament, sí, sí! Un poquet de sang sabrosa sí que tindràs [risses].

Jo què sé!

Però tu vas nàixer ja en Natzaret.

En Natzaret. Perquè entonces, al vindre m'auelo vingué mon pare tamé. M'auelo se moriria, dic jo, perquè no viu [risses]. I mon pare se casà amb ma mare, perquè m'auelo quan vingué se'n vingué a viure ahí als tranviersos, a on vivim ara. En les plantes baixes que n'hi havien antes, m'auelo com era ferroviari tenia la casa ahí.

I l'any de naixement mos lo pots dir?

El [divendres] 11 de setembre del 36.

Ostra!, l'any de la guerra!

Sí, el 11 de setembre del 36.

Perquè ací en guerra se va patir, se va bombardejar molt...

Home, jo me'n recorde que ma casa la bomba la tirà. Se quedà mitja casa... que eren dos habitacions en peu, lo demés una habitació com entrà, comedor, cuina i tot, anà tot a pla. Però en les dos habitacions se va fer la cuina primer... se va fer la cuina, allí guisàvem, allí menjàvem i ahí vivíem, en la cuina. I dormíem set en dos cuartos. Ai!... Teníem una clau aixina de gran pa entrar en casa, que no la podíem dur a la butxaca. Què passava?, que només que hi havia una clau! Mos pares i alguns dormíem en la primera habitació, que tenia una finestra gran, pues dixàvem finestra junta i la clau ahí. Tu te n'anaves al cine, quan venies obries la finestra, agarraves la clau, obries i la tornaves a deixar al mateix puesto, pal que vinguera después poder entrar [risses]. Són coses curioses però és realitat. **[5 min.]** Com anaves... ixes claus que n'hi haven antes tan grans en les iglésies?, pues aixina era la clau de ma casa.

I ací a on anàveu a escola?

Escoles n'hi haven moltes. En el pont n'hi haven dos, a l'atra part de pont: Don Pedro i la dona, que era una de xiquets i l'atra de xiquetes. Més pac ací, a on estan les rodes, una planta baixa al costat, dalt al primer piso estava Don Vicente, un atra escola, ixa de xiquets...

No eren escoles nacionals, digam; eren gent que tenia...

No, no, nacionals, jo no he pagat mai, només que n'hi hava una de pago. Estava ahí. Después a on està esta encara ahí estava Doña Emilia, un atre col·lege de xiquetes. Ixe era de xiquetes. Un poquet més pac avant, donde està el carrer... el mercat, el primer carreró, pues la finca ixa que fa carrer dalt al piso també estava Doña Alfonsa... Pero dalt n'hi hava el col·lege i baix era una carnisseria. I més pac avant, entrant pel carrer Major però per ací al Paseo, si aneu recte a on està el moro... N'hi ha dos tendes de... A on està Maite [*el local de l'Associació de Veïnes i Veïnes de Natzalet*], enfront n'hi ha un solar: això era l'única escola que n'hi hava de pago: Don Rafael. Que ahí anava la gente... de dinés. Els demés totes de gratis. Però ahí venia molta gent de la Punta, de Pinedo i alguns de Natzalet. Però els que pagaven. Però els demés col·legis mai han... Después el retor este que estava dient, el primer col·lege parroquial el va fer tamé allà, un nave [*el projecte original era "la Ciudad de los Muchachos"*]. Van fer una nave que allí donava col·lege tamé. Gratis. Per això te dic jo que el retor este es el que se mereixia un carrer.

Mos ho podria tornar a contar, i ho gravaríem? Lo del capellà este. Ací va vindre un capellà... això ja va ser después de la riua, quan se va caure la iglésia.

Ell ja estava ací. Ell ja estava, vingué... Jo me pareix que tindria sis o set anys quan vingué ell [*va estar a Natzalet entre 1942 i 1958*]. Perquè me'n recorde que jo ixe dia ja era escolanet. Sí.

Ja havia pres la comunió.

Això és un atra història.

Claro, perquè per eixemple ací no hi havia un... no era parròquia, era ermita [*ho va ser a partir de 1941*], i vostés anaven... a fer la comunió anaven... a on anaven?

A la Punta. A la Punta o quan feien ací les comunions venia un retor. Perquè ací els dumenges venia... pequè ací en hivern poc però en estiu açò era un hormiguero de gent. Totes les cases que n'hi haven per ahí, l'acera ampla que diem hui, el paseo, eren cases de senyoritos que venien a la platja. I l'ermita que hi hava, l'iglesieta esta, raere, al cul diríem, n'hi hava com d'ací ahí tota una muntanya de pedra. De pedra amb portland, perquè les oles del mar pegaven ahí. Xico, sí!

Arribava tant a dins?!

En sus tiempos. Però el muro ixé s'aguantava.

I per què ens dia que la seua comunió va ser una història? Si se pot saber...

No, pues perquè la prengué assoles. Ma mare i jo. No hi havia convidat, no n'hi havia res. Però una gran comunió, **[10 min.]** que m'ha servit pa tota la vida. No com hui: una comunió amb molt de boato, molt de trage, molt de convidat, molt de regal, i és hui la comunió i demà és un bonyigo [risses]. I jo gràcies a Déu permanenceix en la primera comunió. Ai, cada u té la seua idea!, respectant a tot lo món. No és que... no hi ha que desprenciar a ningú, cada u agarra lo que... uno vol ser retor, vol ser frare, i l'atre vol...

Ací hi haven uns solars...

Que se vengueren. Bueno, primer vingué el retor, i amb molt de sacrifici comprà el solar del col·lege.

En un temps en què no hi havia una perra.

Però bueno, el comprà. Era d'una família d'ací de Natzaret el solar; tamé era molt religiosa i el dixarien baratet, dic jo. Segurament, perquè jo ahí ja no... jo era molt xicotet i jo no indagava això ni sabia... Lo únic que sé ja, quan era més major, quan el col·lege...

Total, que va comprar el solar...

Sí, pa fer la iglésia allí. Però va vindre la riuà, el govern que era Franco va fer tres iglésies en València: Natzaret, Marxalenes i Tendetes. Inaugurà tamé... va fer el Parque Sindical. Franco. I vingué a inaugurar-lo. I vingué també a inaugurar la iglésia.

Sí, això ho hem vist, ho tenim! [vore el documental [Franco y Valencia 1957 1962](#), minut 11:00 a 11:30. **ATENCIÓ** perquè [rtve.es](#) no reproduceix bé en tots els navegadors; si no funciona proveu en un altre].

Ho teniu? Veus com no te dic mentires? [risses]

Això ho tenim i ho ficarem tamé ahí, per supost.

Lo que passa que no sé... perquè antes s'entrava per allà, ara s'entra per ahí, però a l'entrà hi ha una pedra grandota que dia el dia que se inaugurarà i por quién se inaugurarà i tot això.

Entonces estos solars, lo que vosté mos contava, és que els donava una funció social, digam, pal bàrrio. Els solars que va comprar...

Sí, ell volia fer la iglésia allí però al fer-la el Estat pues allò se quedà i se donà a canvi de finca, de pisos. Este agarrà les plantes baixes i ahí estan.

Mos dia tamé que va fer un solar per a un camp de fútbol...

Allà. Era camp de fútbol i de tenis i forns de calç, pa donar faena a la gent. Perquè entonces ací no n'hi havia un duro: quatre peixcadors, i érem quatre gats en Natzaret.

En estiu sí que hi hauria més activitat.

Home, en estiu venien els senyoritos. I els fines de semana también.

I ací la gent què era, llauraora?

Peixcaora, peixcaora.

Llauraors serien més a la Punta, no?

Sí. Això me dia... Açò és una anècdota: no fa molt de temps estava parlant amb un amic meu ahí a la Punta i me dia: "Vicente, antigament el millor peix que s'agarrava a la mar en Natzaret se'l minjàvem els de la Punta". I jo li contestí: "i ara què se mingeu, els cagallons de les vaques?". Perquè peix no n'hi ha. Ja no teniu ahí... ni farmàcia tenen. La Punta antes era el florete, però hui no és res ja, pobra. Si van a tancar hasta la iglésia, perquè no n'hi ha ambient, no n'hi ha gent. Sí que n'hi ha gent perquè encara viuen dos mil i pico persones, però com estan tan desparramats [15 min.] ni de nit ni de dia ixen al carrer. Sí que veus gent però... No tenen tenda, no tenen forn, no tenen farmàcia... El metge d'ací va un dia o dos a la setmana. I està... però és perquè no hi ha ambient allí de res. I después cada uno, com no n'hi ha bàrrio pues... tenen por d'eixir al carrer. No hi ha relació.

Tan bona iglésia que tenen, mare meua!

Pues la iglésia no és l'edifici. L'edifici és una iglésia, però si una iglésia no té feligresos no té res. "El edifici pa qué val?". Açò val pa fer iglésia. És una iglésia, de una manera o de otra es una iglesia. Però si no té feligresos, esta iglésia pa què val? Pues se tanca.

Vosté recorda com li dien a aquell capellà?

Don Eduardo Gual Camarena.

I va tindre problemes amb el obispat?

Segurament.

Per la seua activitat...?

No, o perquè faria falta o voldrien vendre pa pagar... Perquè ixé solar el comprà... a qui no sé, al retor no... Arlesa. La fàbrica de oli, que ací no podíem viure de l'olor de la... Sí senyor, sí. Això ho comprà Arlesa, però no sé qui el vindria... El retor no, perquè jo sé que tingué un juí contra... Arlesa, contra l'arzobispat... no ho sé. Això ja no me importava, i se va dur amb molt de secret perquè no se sap res. Sé que llevaren al retor enseguida i... però ell seguia lutzant. I tenia una família ací en Natzaret que tenia molta amistat i quan venia del poble venia a esta casa. A dinar, sopar i si feia falta a dormir tamé. Perquè ací antes a Natzaret, tot lo que era el camí les Moreres antigament, ahí vivia el florete de Natzaret. El florete: llauraors i no llauraors, ahí vivia el florete. Lo demás eren quatre... la mitat del poble no n'hi haven... Si vingué la riuà i n'hi havien dos finques en Natzaret o tres.

Vosté la riuà famosa no estava ací, mos dia.

Jo estava fent el servici militar ahí en la Creu Coberta.

Bueno, no estava molt lluny tampoc.

No, venia a peu [risses]. Quan vingué la riuà pues el tren va tamé desaparèixer, el trenet que venia d'allà de Jesús ahí al pont, que està l'estació encara. Pues al vindre la riuà se parà el tren, entonces anàvem allà... jo anava tots els dies perquè jo pernoctava, anava de matí i de vesprà no tenia que estar en el quartel. Pues me n'anava de matí, dinava allí i me'n venia hasta el dia sigüent. I me n'anava a peu. Ai, què tens que fer?

I com recorda la riuà? Va fer molt de mal ací, m'imagina.

Hombre, clar que va fer mal! No veus que tot eren plantes baixes? I algun piset de... i algun piso de... viviendas de un piso, i grans eren... una, dos, tres... Si eren quatre finques altes... no n'hi havien més, eh?, en l'any 57. Està això d'ahí de Sandalinas que diuen. Ni Katanga estava [sobre Katanga es pot consultar el llibre de Juan Castaño [Nazaret y sus calles](#), p. 51]. Katanga era un terreno que era d'un xalet que n'hi havia ahí; se trencà la valla, se n'anaren i se quedà ahí, no sé qui seria el duenyó tampoc. Però ahí no n'hi havia res, [20 min.] només que una font.

Ademés va estar molt de temps, no? Jo he sentit dir que va estar tres o quatre dies inundat, el barri. No acabava d'anar-se l'aigua.

O més! Jo una vegà vingué la riuà a mi ja me donaren per inútil, que no anara més al quartel. Sí, a mi ja me digueren que no anara més. I me demanaren la roba i dic: "ah, pues no la tengo, me se la ha llevado la riá" [risses], i era mentira. I no passà res.

Vosté tenia la floristeria, única en el barri. Com va arribar vosté a tindre una floristeria?

Pues mira, jo era pintor, mural, de cases. I treballava pa uno i quan no tenia faena pintava pel meu cómpter. Però bueno, ja me cansí, jo tenia molta amistat en una floristeria de uns amics meus i els dumenges, dies de festa, anava a ajudar-los. I per mediació d'una dona que ja s'ha mort, "Vicente, fica't una floristeria en Natzalet. Fica't una floristeria", i li vaig fer cas. Alquilí la planta baixa ixa i me fiquí una paraeta de flors. I escomençà a funcionar i he vivit tota la vida de la floristeria. Ja me casí en la floristeria. I ja havem tancat perquè s'havem jubilat. La meua dona i jo.

I ara no hi ha floristeria en el barri, mos han dit.

No.

Home, pues això és un servici...

És un servici, però... no estan les coses ara pa molta flor. Menos mal que jo me jubilé en el any antes de la pandèmia. Si no m'haguera tocat anar a la Càritas. Com molts han tancat. Perquè és que la gent... són més els gastos que els ingressos. Perquè per molts dies que te maten de faena... i això que jo tenia bona clientela, eh? Jo agarrava part del d'allà, del Grau pac allà, i de València hasta el Palmar. Agarrava jo la zona, tenia bona clientela. Jo tenia molt bona clientela.

Perquè la floristeria té temporades, no?

Sí. Tots els dies n'hi ha algo, i quan no se mor uno se casa un atre. I quan no naix el atre. Sempre n'hi ha algo. Sempre n'hi ha algo. Però el fort pues és Tots Sants, és les Falles, algo a Setmana santa, el dia de San Valentín, nadal algo tamé... Però això era antes, hui se preferix una tortà antes que un ram de flors.

El tema de la festa, la Hermandad del Cristo... bueno, vosté demanava l'any 83 un carrer pal Cristo, però li'l van donar el carrer. Hi ha un carrer Jesús de Natzalet.

No m'han donat carrer però m'han donat la plaça.

Bueno, clar, sí, sí...

Perquè resulta... perquè no té números. Claro, igual que el carrer de [Glòria](#) [Caballero Ganosa] i del senyor [Castaño](#) els han ficat perquè no tenen números. Si haveren tingut números no els

haveren ficat. En la plaça este carrer d'ací és Moraira, i el d'ací és Alta del Mar. Luego lo que és el escenari, la plaça, no n'hi ha ninguna finca, [25 min.] i la que n'hi ha no té número, perquè pega al carrer Major o Alta del Mar. Al no tindre número, "plaça Cristo de Natzaret".

Vosté antes de començar la festa del Cristo, que té ja sixanta anys!, vosté ja ho tenia en el cap, mos dia.

No, antes de la riuà! Jo ja anava arplegant a xavo i a tres perres al mes pa fer la imatge. Jo vaig fer la imatge tamé. Però lo que passa és que la imatge vingué tres o quatre anys... dos o tres, dos o tres anys antes de la riuà jo ja escomencí. Vingué la riuà, se parà dos o tres anys i después quan ja se va normalitzar tot escomencí atra vegà. I quan tingué els dinés pues... Te vaig a dir un atra cosa: no era el Cristo el que jo volia fer.

No era el Cristo?

No. Jo volia fer un Natzareno.

Clar, clar, el Natzareno...

Fer el Natzareno. Saps qui és el Natzareno? Pues jo volia el Natzareno, però com feren la iglésia el retor que n'hi havia entonces diu: "Vicente, ¿tú pa qué quieres un Nazareno? ¿Dónde lo metes?". En esta iglesia moderna no té cabuda, no té altar ni pa ficar-lo. "¿Por qué no haces una imagen del Cristo que te sirve pa muchas cosas: pa viacrucis, pa...?", pa mil cosas. I pa provessó i pa tot. I dic: "pues también tiene razón usted".

És el mateix.

Pues clar. Però a vore si m'entens lo que vull dir-te jo. Era el Natzareno. Però per això li fiquí "Cristo de Nazaret". Per això li vaig ficar quan el batejàrem, quan l'inauguràrem, Santísimo Cristo de Nazaret".

I tot el disseny de la festa el va fer vosté?

Sí, el disseny? Sí.

I la fetxa? Fer-ho en setembre per exemple, això va ser cosa seua?

No, jo te diré tamé: un atre retor. Ací de... en mayo, per exemple el dumenge [29 de maig de 2022] és la festa de la Mare de Déu dels Desemparats, que és la titular de la parròquia. I el dumenge que ve les clavariesses li fan la festa a la Mare de Déu dels Desemparats. A mi m'agradava el 3 de mayo, però com el Grao fa el 3 de mayo no anaven els dos barrios... I vingué un retor i digué: "Vicente, ¿por qué no hacemos una cosa? En mayo hacemos la Virgen i en septiembre cerramos el ciclo con la fiesta del Cristo. —Pues tiene razón usted".

Perquè vosatros celebren el Cristo però també la Immaculada i Sant Roc fora de la fetxa...

Jo te diré: Sant Roc, ixe Sant Roc... bueno, Sant Roc i alguns més que n'hi haven en la iglésia vella, que eren santets aixina [xicotets]. Claro, ací n'hi hagué una associació de Hijas de María que va fer una Immaculada divina, que és esta que està ahí, en tamany natural. La cofradia del Cor de Jesús va fer el Cor de Jesús tamany natural, normal. Què passà?, que tots els atres eren aixina i no pegaven en la iglésia. I no pegaven aixina a l'estètica dels sants. I entonces vingué un atre retor i digué: "señores, las personas que quieran o puedan hacer una imagen de tamaño natural, se pueden llevar el pequeño". Entonces jo ahí tenia el xicotet perquè estava molt abandonaet en l'ermita a Sant Roc. El xicotet. Que se salvà de guerra. El buscaven, el buscaven, [30 min.] però entraren mil vegaes a la casa que estava i no l'encontraren, que estava ahí al carrer Major. I la última vegà que entraren el gitaren en el llit. I entonces obrigueren la porta del quarto i digueren... miraren: "aquí no està, hay uno durmiendo", i tancaren la porta; se n'anaren i era Sant Roc.

[Risses] Això és un milacre, mare meua! Quina història més bonica!

Pues és aixina. I entonces com jo tenia ja de xicotet, perquè estava més arrinconat que ningun, pues li tenia més... me cridava més. I jo li diguí: "pues nosotros haremos a San Roque y nos quedamos el pequeñito". I la gent ara, quan li fem la festa, no diu "viva San Roque": "viva el pequeñito" [risses].

Ai, què bonico!

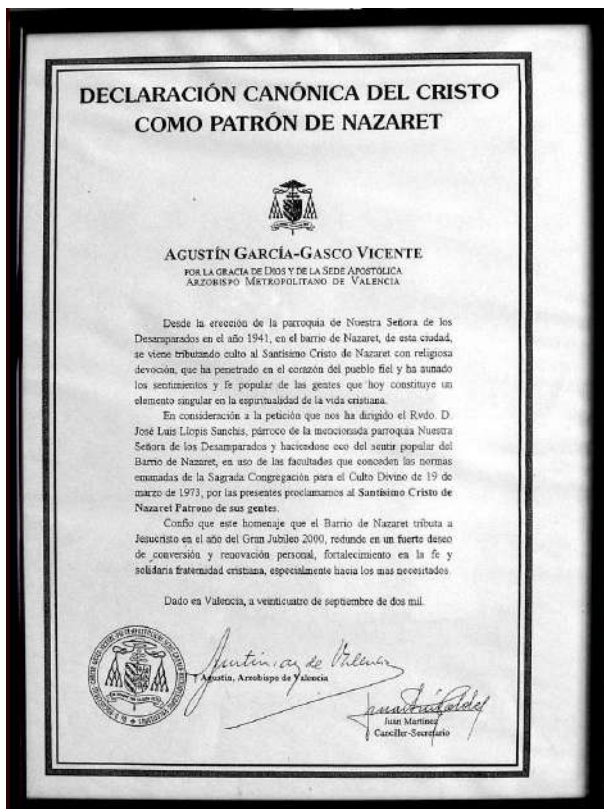
Sí, "viva el pequeñito". I ixé no està en la iglésia, ixé està cada any en una casa. Hi han clavariets... lo que passa és que ara no se veuen, s'han caigut les fotos: les dos xiques que n'hi han ahí són la clavariessa major de Sant Roc i el xiquet president. Cada any va a casa el president. Anem una setmana antes a per ell, li fem la festa ixé moment, la missa, repartim pans, i per la nit fem albaes, i el dilluns sigüent, que s'ha acabat el Cristo, el tornem a casa del nou president. I el que tenim en la iglésia és el que férem mosatros. Enorme, que jo m'equivoqué de medida i no podem traure-lo [risses], només ha eixit una vegà. [inintel·ligible] Ui, no n'hi han coses!

És un món molt bonico. I açò ha triunfat, en Natzaret açò és molt popular, la festa del Cristo.

Hombre!

Ara mateix és la festa major.

Sí. Hui per hui... No m'agradaria que fóra la major perquè la titular és més que... Però tamé és el patró. Que està ahí, mira-lo.

Hombre, mare meua, què bonico! La declaració canònica...

(...) el estandarte... i després mos dugueren, mos donaren la història...

Què maravilla, mare meua. Això és molt bonico. Ara li farem una foto si no l'importa.

No, no.

No te destorbem més. Només preguntar-te breument per les Flors de maig. Això com va ser? Com se te va ocurrir?

Pues nada, que estàvem... era jove i un any pues allí, quan estava allí... que jo tenia la floristeria en Fontilles, a on està el bar Chaparral, al costat el tenia jo, i me se va ocurrir "oye, fem una creu ahí? —Fem una creu? Pues fem una creu!"

Però la Hermandad del Cristo?

Sí. I entonces què passà, pues que mira per a on ens donen el primer prèmit. Que

eren 10 pessetes.

Bueno, tampoco s'estiraven molt pues.

No! [risses]. Diguérem: jo ja no vull 10 pessetes més -a l'any sigüent-, preferisc que me doneu un pergamino.

Home, clar, algo que dure. Clar.

I ja des d'entonces donaven un pergamin. Después donaven una pesseta per cada u que plantava la creu. Solament per... sense guanyar, per fer-la una pesseta. I después pues ja han anat pujant, pujant, pujant. Quan l'ajuntament col·laborava... quan l'ajuntament col·laborava en esta festa pues se donava un bon prèmit, però ara l'ajuntament no col·labora i s'encarrega Lo Rat Penat, que és el jurat la que ve... jurat i tal, i donen lo que poden les persones. A mosatros mos donaran 700 euros de primer prèmit, de la Sección B.

Se paguen les flors...

[35 min.] No, no, no arriba, no arriba. No arriba, què va. Ni el treball tampoc, però bueno...

I el disseny de les creus?

Els xicons ho fan! Jo no faig res. Jo enguany m'enterí el dia antes de lo que anaven a fer. Ells se venen ací, fan un sopar... o se'l compren, sopen i pensen què fer, "vamos a hacer esto...", "no, esto otro".

És lo ideal, que hi haja gent que se'n faça càrrec.

Jo no faig res ja.

Home, has criat ahí una...

Sí, sí. Jo no...

Açò és molt bonico.

Jo estic allí, si puc fer algo ho faig i si no pues no. I si no ho fa ells.

Home, el consell d'un professional tamé farà.

No, no, no admitixen. La gent jove vol fer lo que vol i hi ha que deixar-los. A més, no és per dir-lo, però tenim un equipo... que no mos falta de res. No mos falta de res. Tenim... tesorera, tenim qui cobra cotes, tenim qui cobra numerets... tenim qui dóna i cobra la loteria... i tenim qui agarra els dinés tots els dillunsos i directament al banc. Luego els dinés no els toca ningú només que una persona, però per a dona-los al banc. La cartilla la té ella i jo. Quan hi ha que traure dinés tenim que tindre dos firmes. Som tres pa traure dinés. Perquè si uno li passa algo n'hi han dos, però som tres els que podem firmar, però firmem dos pa traure dinés. Ficar pots ficar-los jo o qui siga, però traure no.

Bueno, gent no falta, per a la Hermandad no falta.

Què va! Si cada vegà n'hi han més. Si a voltes segons qui li dic que no entre. I si algú no és... ni ben parlat, perquè la educació ante tot. Ante tot la educació i saber comportar-se. Conviure, com a família i en hermandat. Quan entra alguno ací que diu "xe, yo quiero entrar que...", "vale, tú entra, de prueba", i dóna senyal d'entrada, i paga senyal. Quan no se comporta... no el tires, li obris la porta.

Pues això, ací hi ha que comportar-se com a germans, com a família. Ací cap tots. Ara, esta setmana ve dissabte al local pa gravar que...

Sí, lo que mos has dit, que han gravat...

Una pel·lícula o no sé què. Pues ahir vingueren i me donaren un sobret. No sé lo que n'hi haurà dins del sobre perquè jo no l'he obert, perquè no vullc obrir-lo. Quan estiga la tesorera... "esto me han dado. -¿Qué hay dentro? -No lo sé". Ara dissabte t'haurà dit Maite que n'hi ha uns quants hòmens que toquen la mandúrria i... tu ho saps, no?

Sí, sí, mos han dit algo.

Pues ara han vingut i mos ha dit "Vicente, queremos actuar el sábado a la Virgen, ¿tú quieres que estemos aquí en el local para que nadie nos vea y cuando tengamos que actuar saldremos? -¡Pues sí, hombre! ¡Venid!", jo vinc i els òbric, i si no envie...

Açò és una riquesa pal barri.

El què?

És una riquesa esta generositat seua. Açò fa barri.

Claro! Ah, tamé la gent en la festa me respecta molt. Tots, jóvens i majors. Me respeten hasta que només te dic que... un got d'aigua me'l duen si fa falta. "No, que yo puedo ir. -¡Tú quédate ahí!". I estic molt content. Mai m'he arrepentit. He passat de tot, bons tragos, mals tragos. Però estic molt content amb la meua vida.

Home, el frut que ha donat.

I después el frut que he recibit, he recibit el *ciento por uno*, perquè gràcies a déu tamé [40 min.] tinc una dona que té 19 anys o 20 menos que jo, més treballaora que jo, uns fills maravillosos, un fill i una filla i un net, i què puc més demanar jo en la vida? Cuidar? Massa me cuiden, me cuiden massa en casa. Me molesta que me cuiden tant. No, de veres, me molesta que me cuiden tant.

Això és molt bonico.

Açò és un milacre del Nostre Senyor, un regal que m'ha fet el Nostre Senyor. Jo dic perquè jo era fadrí i no era res.

Clar, l'any 83 que tenim l'entrevista dius "jo estic fadrí!"

Sí, sí, però...

Ha hi hagut temps pa tot.

Sí. Jo me casí ja major tamé, perquè és que la festa m'ha absorbit molt de temps.

És tot l'any d'activitat.

I ara els divendres ací a sopar tots. El que vol vindre. Ara el dissabte fan paelles ahí en el... fan festa. Mosatros paella. El dumenge és la provessó, fem dia de convivència. No sé què faran pa dinar o pa sopar. Els hòmens, els més majors, però més jóvens que jo. La juventut a arreglar la frontera i la murta pa quan passa la Mare de Déu. Sempre estem... l'atre dia la Creu, ara esto... sempre estem en moviment.

Açò és molt bonico, açò fa bàrrio.

És que fa bàrrio i apart que fa bàrrio és que a la gent li agrà. Treballen... la gent treballa, paga, però vol disfrutar-lo, perquè saben que tenen una recompensa i el tracte tamé fa molt, tractar-los... Que ve un xiquet xicotet "ui, hola, com va?", pam, un beset... que hi ha que saber dur al

ganao. Nadar i guardar la roba, saber a cada u com tens que tratar-lo, a pesar que són tots maravillosos, no tinc ningú pa tirar al carrer. Que poquet a poquet van venint, el que entra ja no se'n va.

Ja m'ho pense. Home, si hi ha este bon ambient...

En Falles fem un caixó... és una falla. Però... [risses]. Enguany per exemple havem fet fallera major i president a uno. Un trage de paper! [risses] Un trage de paper! El pasacalle, la ofrena, el ramet de flors allà, a la Mare de Déu. Què passa, que ixé dia la fallera major paga el vi, la cervesa, si vol algo de alcohol... tamé, una botelleta de whisky, algun dolcet. Que demà és el cumpleaños de una? Pues du una coca... En fin, que sempre tenim algo. I la gent està feliç.

Si hi ha una comunitat...

I això és fer poble, això és fer poble.

Quan no hi ha això, mal.

Això és fer poble.

Això és necessari. Bueno, ací sempre han tingut molta fama tamé de bones festes.

Antigament estaven les festes dels tranviaris...

Oi, tamé! Jo les dia que eren lleons, de treballaors! Jo escomençava en aquellos tiempos, jo tamé he pertenescut a tramviersos perquè jo vivia en el carrer Tramviersos.

Sí, mos ho ha dit, sí.

I jo tamé he col·laborat allí, era fester d'allí. Però jo diria que eren lleons, per lo que treballaven. Però no sé què passà... no sé què passà ahí que de moment... xop. Se va desfer.

Sí, què llàstima.

Perquè era una festa molt bona, eh?.

Ja ho crec. Sí, sí, mos ha arribat.

[45 min.] Hombre, ahí era la festa... era la millor del poble.

Tenim moltes fotos... segurament estaràs tu en alguna. Te les ensenyarem un dia si te ve bé i a vore si te trobes.

Pues sí! A mi m'agradava molt ixa festa i se treballava molt. I este, el [Vicente \[Martí\]](#), tocava la guitarra i cantava mig bé.

Hem vist moltes fotos tocant la guitarra.

Sí. Cantava una cançoneta... Cantava una cançoneta que feia: *Estaba la rana cantando debajo del a... gua! [...] vino un perro y se la llevó*, tacatac tacatac. I pujava. Perquè feen... els mateixos de la festa, que sabien cantar un poquito, un altre que li dien Tena -que ja s'ha mort- i atres, teniem un matrimoni que eren artistes de veritat i per a les festes no agarraven... vivien allí en Tranviersos, al costat de la farmàcia que hi ha en la finca, allí vivien, però era planta baixa entonces. I, quan venien festes... Eren de Sarsuela!

Ah, pues tenien condicions.

L'actriu i tiple de Natzaret, Vicenta Bonastre.

Sí, Julián no sé com i Vicenta Bonastre li dien a ella. Pues la setmana de festes no

actuaven en ningun puesto, però a les deu del matí ja se ficaven les cadires pa per la nit. A les deu del matí o antes. Ja estaven ficant les cadires pal programa de per la nit. Antes no n'hi hava televisió. No n'hi hava televisió. I entonces la gent pues agràia lo que veia. Venia una coixa a cantar per Conchita Piquer que estava... [risses] en San Juan de Dios. Una xica que cantava molt bé i estava molt coixeta, pobreta, tenien que pujar-la i tot a l'escenari. I els que venien de fora i els que eren de dins, Juan Vicente i estos, pues passàvem una nit ahí que veges tu! Me'n recorde un any que feren *La verbena de la Paloma*. Ací la orquesta era un pianet que alquilàvem en Insa i les dones feien bunyols i juntes els pastaven i els venien. Això la festa per la nit.

Ja era festa!

Hombre! I ací n'hi haven moltes festes de carrer, eh? Ací n'hi hava Cocoteros, que els haureu escoltat, Cototeros, a l'atra part... del pont.

Sí, sí, a l'atra part del pont.

Allí hi hava una festa d'estiu. En la platja, allí en la platja n'hi hava un atra, en Tranviersos un atra. En la calle [*inintel·ligible*] atra festa de carrer. Festes de carrer n'hi haven... ací tamé n'hi hava festa de carrer. N'hi haven 5 o 6 festes de carrer a l'estiu.

En molts puestos hi havia.

Sí, sí. Festes de carrer, sin sant, de carrer.

I la festa de Sant Joan també se celebrava moltíssim ací, no?

No tant, la festa de Sant Joan no se celebrava. Escomençà a celebrar-se quan la Maite, l'Associació, escomençà. Ells foren els que escomençaren la nit de Sant Joan: a cremar trastos, a que vingueren els bombers... però no per el foc sinó perquè tiraren aigua a la gent i la gent

ho passava bomba. Sopàvem ahí i después de sopar venien els bombers... se pegava foc a la falla, a la hoguera, i a tirar aigua a la gent, en trage de bany i ho passàvem bomba. Que ara ja no tiren... bueno, és que ja fa dos o tres anys que no se fa. Però estava molt bé, se passava una nit agradable. Jo mai m'he banyat, desde luego, **[50 min.]** perquè jo... fan ball ahí i jo sentat ací disfrute més que el que està ballant. Jo mai he ballat en la meua festa. Jo, en la festa meua? Ni de jove. Jo mai. Jo sempre sentat.